

## ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

---

Δημήτριος Ἄ. Φιλίππου

*Κάτω Γατζέα*

*385 00 Βόλος*

**Δυὸ λόγια γιὰ τὴν ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ** — Ἐτοῦτες οἱ σελίδες σκοπὸ ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ὀρισμένα βιβλία ποὺ θὰ ἐνδιέφεραν τὶς Τ<sub>E</sub>Xνίτριες καὶ τοὺς Τ<sub>E</sub>Xνίτες. Κάθε συνδρομὴ στὴν παρουσίαση νέων βιβλίων (ἀλλὰ καὶ ὄχι τόσο νέων) γύρω ἀπὸ τὸ Τ<sub>E</sub>X καὶ τὴν τυπογραφία εἶναι καλοδεχούμενη. (Οἱ περίεργοι ἀναγνώστες μποροῦν ἐπίσης νὰ σημειώσουν ὅτι τὸν τίτλο «Βιβλίο-Παρουσίαση» τὸν δανειστήκαμε ἀπὸ κάποιες καθημερινὲς ἐφημερίδες, ἀλλὰ ἐλπίζουμε ὅτι — μιᾶς καὶ πρόκειται γιὰ ἓνα τόσο μικρὸ δάνειο — θὰ μᾶς τὸ χαρίσουν.)

\*  
\* \*  
\*

**Michel Goosens, Sebastian Rahtz, Eitan Gurari, Ross Moore καὶ Robert Sutor, *The L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X Web Companion***, Addison-Wesley Pub. Co., Reading, Massachusetts, USA 1999. Σελ. 448. ISBN 0-201-43311-7. Τιμὴ 37 δολ. ΗΠΑ (περίπου 13.000 δρχ.). Διατίθεται ἀπὸ βιβλιοπωλεῖα ξένων ἐπιστημονικῶν βιβλίων.

Ὅποιος παρακολουθεῖ αὐτὸ τὸν καιρὸ τὶς συζητήσεις ποὺ γίνονται στὸ Διαδίκτυο γύρω ἀπὸ τὸ Τ<sub>E</sub>X καὶ τὸ L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X θὰ διαπιστώσει ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ αὐτὲς τὶς συζητήσεις ἀφορᾷ τὴν χρῆση τοῦ Τ<sub>E</sub>X ἢ τοῦ L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X γιὰ τὴν παραγωγὴ ἰστοσελίδων ἢ καὶ τὸ ἀντίστροφο. Πολλοὶ χρῆστες τοῦ Τ<sub>E</sub>X/L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν πῶς μποροῦν νὰ παράγουν μὲ τὸ Τ<sub>E</sub>X/L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X ἠλεκτρονικὰ ἔντυπα στὴν μορφή ἀρχείων PDF, πῶς μποροῦν νὰ μετατρέψουν ἓνα ἀρχεῖο .tex σὲ ἰστοσελίδες τοῦ Διαδικτύου καὶ τὸ ἀντίστροφο, ἢ τί εἶναι ὅλες αὐτὲς οἱ γλῶσσες ἐπισήμανσης (markup languages) μὲ τὴν κατάληξη ML.

Ὁ Michel Goosens καὶ ὁ Sebastian Rahtz, ποὺ εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ προηγούμενα βιβλία τους γιὰ τὸ L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X, συνεργάσθηκαν μὲ τὸν Eitan Gurari (τὸν δημιουργὸ τοῦ προγράμματος T<sub>E</sub>X4ht), τὸν Ross Moore [ποὺ ἔχει συνεργαστεῖ πολὺ μὲ τὸν Νίκο Δράκο γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ perl (perl script) L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X2HTML] καὶ τὸν Robert Sutor (τὸν βασικὸ δημιουργὸ τοῦ προγράμματος/προσθήκης IBM tech-explorer), γιὰ νὰ παρουσιάσουν ἓνα ἐπιβλητικὸ τόμο ποὺ ἀπαντᾷ σὲ ἓνα πλῆθος ἐρωτημάτων ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ Διαδίκτυο καὶ τὸ Τ<sub>E</sub>X/L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X.

Τὸ βιβλίο *The L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X Web Companion* ἀποτελεῖ μία εἰσαγωγὴ στὶς γλῶσσες ἐπισήμανσης καὶ ταυτοχρόνως μία ἐξαιρετικὴ περιγραφή τῶν διαφορῶν ἐργαλείων

δημιουργίας ιστοσελίδων από το  $\text{T}_{\text{E}}\text{X}/\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ . Οι συγγραφείς ξεκινούν από τα απλά· εξηγούν τί σημαίνει αρχείο PDF και πώς παράγεται ένα τέτοιο αρχείο από κώδικα  $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ . Κατόπιν περιγράφουν λεπτομερώς δύο εργαλεία μετατροπής αρχείων  $\text{T}_{\text{E}}\text{X}/\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$  σε αρχεία HTML: το πρόγραμμα  $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}2\text{HTML}$  και το πρόγραμμα  $\text{T}_{\text{E}}\text{X}4\text{ht}$ . Οι συγγραφείς εξηγούν επίσης τί σημαίνει ή γλώσσα επισήμανσης HTML (HyperText Markup Language) και ποιά ή σχέση της με την SGML (Standard Generalized Markup Language), την XML (eXtensible Markup Language) και την MathML (Mathematical Markup Language). Για τους απαιτητικούς, υπάρχει ακόμα ένα κεφάλαιο για την άμεση εμφάνιση αρχείων  $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$  στο διαδίκτυο [μέσω τής ειδικής προσθήκης (browser plug-in) IBM techexplorer ή τής εφαρμογής java (java applet) WebEQ], καθώς και ένα κεφάλαιο για την ανάστροφη μετατροπή ηλεκτρονικών κειμένων HTML/XML σε αρχεία  $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X}$  και σε αρχεία PDF.

Η χρήση του Διαδικτύου για την παρουσίαση ηλεκτρονικών κειμένων συνεχώς μεγαλώνει. Θά ήταν άδικο οί φίλοι του  $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ , που μόχθησαν πολύ για την καθιέρωση τής ηλεκτρονικής ελευθερίας του λόγου, να μείνουν έξω από αυτό το πανηγύρι και να τὸ αφήσουν στα χέρια τής Microsoft. Τὸ βιβλίο *The L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X Web Companion* εἶναι ἡ πρώτη συστηματικὴ καταγραφή τῶν εργαλείων ἐκείνων πού θά μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ μείνουμε μέσα στὰ πράγματα. Ὅσοι λοιπὸν ἀγαπᾶτε τὸ  $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$  καὶ θέλετε νὰ δημοσιεύσετε τὰ κείμενά σας καὶ στὸ Web, ἀγοράστε αὐτὸ τὸ βιβλίο — ἀξίζει τὰ λεφτά του!

\*  
\* \*  
\*

**Victor Scholderer, *Τὰ ἑλληνικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα 1465–1927***, μτφ. Γιώργος Δ. Μαθιόπουλος, Ἐκδόσεις Μαστοριδῆ, Σειρὰ Τυποφιλία/Ἑλληνικὴ Τυπογραφία, Θεσσαλονίκη 1994. Σελ. ιγ' + 93. ISBN 960-7285-12-3. Τιμὴ 12.500 δρχ. χαρτόδετο, καὶ 25.000 δρχ. σὲ εἰδικὴ καλλιτεχνικὴ βιβλιοδεσία μέσα σὲ θήκη ἀπὸ πορφυρὸ ὕφασμα καὶ χρυσοτυπία. Διατίθεται ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο «Τυποφιλία», Δελλίου 6, 546 21 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031-239823, φᾶξ 031-269651.

Τὸ συγκεκριμένο βιβλίο ἀποτελεῖ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση ἑνὸς μάλλον ξεχασμένου λευκώματος πὸ εἶχε κυκλοφορήσει μετὰ τὴν εὐκαιρία μίας ἐκθεσης σπανίων ἑλληνικῶν βιβλίων στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο τὸ 1927. Τὸ λεύκωμα ἐκεῖνο, μετὰ τὸν πρωτότυπο τίτλο *Greek Printing Types 1465–1927* (Oxford 1927), περιεῖχε φωτοτυπικὲς ἀνατυπώσεις πολλῶν ἑλληνικῶν ἐντύπων πὸ κυκλοφόρησαν ἀπὸ τὸν 15ο αἰ. ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰ.

Ὁ Victor Scholderer (Βίκτωρ Σόλντερερ, 1880–1975), πὸ ἐπιμελήθηκε τὴν ἔκδοση τοῦ πρωτοτύπου λευκώματος, σπούδασε κλασικὴ φιλολογία στὴν Ὁξφόρδη καὶ δούλεψε γιὰ πολλὰ χρόνια στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο ὡς βιβλιοθηκονόμος σπανίων ἀρχετύπων βιβλίων. Γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς δουλειᾶς του, σχεδίασε τὰ

Ε ΠΙ Δ' ΟΥΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ ΤΟΙΣΔΕ ΠΕΡΙΚΛΗΣ  
 Ο ΖΑΝΘΙΠΠΟΥ ΗΙΡΕΘΗ ΛΕΓΕΙΝ. ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ  
 ΚΑΙΡΟΣ ΕΛΑΜΒΑΝΕ, ΠΡΟΕΛΘΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥ  
 ΣΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΒΗΜΑ ΥΨΗΛΟΝ ΠΕΠΟΙΗ-  
 μένον, ὅπως ἀκούσοιτο ὡς ἐπὶ πλείστον τοῦ ὄμιλου,  
 ἔλεγε τοιάδε.

Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν  
 προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ

**Εἰκόνα 1:** Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο τοῦ Περικλῆ, ἔτσι ὅπως τὸν κατέγραψε ὁ Θουκυδίδης, στοιχειοθετημένο μὲ τὴν γραμματοσειρὰ New Hellenic («Ἀττικά») τοῦ Victor Scholderer. (Ἡ εἰκόνα προέρχεται ἀπὸ τὸ βιβλίο: M. S. Macrakis (editor), *Greek Letters: From Tablets to Pixels*, Oak Knoll Press, New Castle, Delaware, USA, 1996, σελ. 17.)

στοιχεῖα New Hellenic, μία γραμματοσειρὰ ποὺ κυκλοφόρησε στὸ ἐμπόριο ἀπὸ τὴν ἐταιρεία Monotype τὸ 1928 καὶ ποὺ χρησιμοποιήθηκε πολὺ (κυρίως μὲ τὸ ὄνομα «Ἀττικά») σὲ ἑλληνικὲς ἐφημερίδες καὶ βιβλία τὴν ἐποχὴ τῆς μονοτυπίας καὶ τῆς λινοτυπίας (βλ. Εἰκόνα 1). Ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση τοῦ λευκώματος ἔχει ἐμπλουτισθεῖ μὲ ἓνα βιογραφικὸ σημεῖωμα τοῦ Scholderer (γραμμμένο ἀπὸ τὸν Martin Davis) καθὼς καὶ μία ἀναλυτικὴ παρουσίαση τῶν στοιχείων New Hellenic (γραμμμένη ἀπὸ τὸν John H. Bowman).

Ἡ ἔκδοση τῆς μετάφρασης τοῦ λευκώματος τοῦ Scholderer στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα εἶναι πραγματικὰ διαμάντι τυπογραφικῆς μαστορίας, μία ἀπόδειξη τῶν ἐξαιρετικῶν ἱκανοτήτων τοῦ Κλήμη Μαστορίδη, τῆς ψυχῆς τῶν Ἐκδόσεων Μαστορίδης/Τυποφιλία. Ὁ Τάκης Κατσουλίδης, σχεδιαστὴς στοιχείων καὶ καθηγητῆς τοῦ ΤΕΙ Ἀθηνῶν, σχεδίασε εἰδικὰ γιὰ τὴν ἔκδοση αὐτὴ τὴν γραμματοσειρὰ GFS Neohellenic, μία ἠλεκτρονικὴ ἔκδοση τῆς γραμματοσειρᾶς New Hellenic τοῦ Scholderer. Οἱ εἰκόνες τοῦ πρωτοτύπου ἔχουν ἀναπαραχθεῖ μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια στὴν ἔκδοση τῆς ἑλληνικῆς μετάφρασης πρὸς τέρψιν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φίλων τῆς τυπογραφίας. Συνεπῶς, ὅσοι ἀγαποῦν τὴν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς τυπογραφίας θὰ ἐκτιμῆσουν ἰδιαίτερος τὸ βιβλίο αὐτό. Τὰ μόνον ἀρνητικὰ τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ κάπως ἀλμυρὴ τιμὴ του γιὰ τὰ ἑλληνικὰ δεδομένα, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπουσιάζει ἀπὸ τὰ ράφια τῶν περισσοτέρων βιβλιοπωλείων.

Ἄξιζει νὰ σημειώσουμε ὅτι ἀπὸ τὶς Ἐκδόσεις Μαστορίδης κυκλοφορεῖ ἐπίσης τὸ πρωτότυπο λεύκωμα τοῦ Scholderer στὴν ἀγγλικὴ γλώσσα σὲ φωτοτυπικὴ

ανάπτυξη στην τιμή των 100 δολ. ΗΠΑ (περίπου 35.000 δρχ., χαρτόδετο) ή στην τιμή των 150 δολ. ΗΠΑ (περίπου 55.000 δρχ., μέσα σε καλλιτεχνική θήκη).

\*  
\*  
\*

**Robin Williams, *The Non-Designer's Design Book — Design and Typographic Principles for the Visual Novice***, Peachpit Press, USA, 1994. Σελ. 144. ISBN 1-566-09159-4. Τιμή 15 δολ. ΗΠΑ (περίπου 5.500 δρχ.).

**Robin Williams και John Tollett, *The Non-Designer's Web Book — An Easy Guide to Creating, Designing, and Posting Your Own Web Site***, Peachpit Press, USA, 1997. Σελ. 287. ISBN 0-201-68859-X. Τιμή 40 δολ. ΗΠΑ (περίπου 14.000 δρχ.).

**Robin Williams και Nancy Davis (editor), *The Non-Designer's Type Book — Insight and Techniques for Creating Professional-Level Type***, Peachpit Press, USA, 1998. Σελ. 240. ISBN 0-201-35367-9. Τιμή 25 δολ. ΗΠΑ (περίπου 9.000 δρχ.).

Διατίθενται από βιβλιοπωλεία ξένων επιστημονικών βιβλίων.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀμερικανίδας καθηγήτριας Robin Williams μοιάζει κάπως με ἐκείνη τοῦ Donald Knuth. Ἐκεῖνος εἶχε — λέει — βαρεθεῖ νὰ βλέπει μαθηματικούς τύπους γεμάτους τυπογραφικά λάθη. Ἐκείνη δὲν ἔβρισχε κανένα βιβλίο ποὺ νὰ ἐξηγεῖ με λόγια ἀπλὰ τὴν λειτουργία τοῦ Macintosh στους μαθητές της. Ἐτσι, ἐκεῖνος ἔφτιαξε τὸ *TeX*, ἐνῶ ἐκείνη ἔγραψε τὸ πρῶτο βιβλίο της με τίτλο *The Little Mac Book*. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις μία ἀνάγκη προκάλεσε τὴν δημιουργία ἐνὸς ἔργου ποὺ θὰ μείνει κοινὸ κτῆμα ὄλων.

Ὁ Knuth, ὡστόσο, σταμάτησε στὸ *TeX*, ἀφοῦ — ὅπως δήλωσε — ὁ στόχος τῆς ζωῆς του εἶναι νὰ ὀλοκληρώσει τὴν σειρά τῶν βιβλίων *The Art of Computer Programming*. Ἀντιθέτως, ἡ Williams συνέχισε με μιὰ σειρά βιβλίων γιὰ τὴν αἰσθητικὴ καλλιέργεια τῶν χρηστῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν ποὺ μεταμορφώθηκαν σὲ ἐρασιτέχνες τυπογράφους μέσα σὲ μία νύχτα.

Τὰ περισσότερα βιβλία τῆς Williams κυκλοφοροῦν σὲ μία σειρά με τὸν γενικὸ τίτλο *The Non-Designer's . . . Book*. Τὸ πρῶτο βιβλίο αὐτῆς τῆς σειράς, τὸ βιβλίο ποὺ φέρει τὸν τίτλο *The Non-Designer's Design Book*, ἐξηγεῖ στὸν ἀρχάριο τὴν προσέγγιση εἰκόνων καὶ κειμένου, τὴν εὐθυγράμμιση, τὴν ἐπανάληψη καὶ τὴν ἀντίθεση. Βιβλίο χρήσιμο γιὰ ὅλους — ἀκόμα καὶ γιὰ ἐκείνους ποὺ τὸ μόνο ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ διαθέτουν πάντα ἓνα εὐπαρουσίαστο βιογραφικὸ σημεῖωμα (ἴσως κυρίως γι' αὐτούς).

Το δεύτερο βιβλίο από την ίδια σειρά, το βιβλίο με τίτλο *The Non-Designer's Web Book*, απευθύνεται σε εκείνους που ασχολούνται με την δημιουργία ιστοσελίδων. Το βιβλίο αυτό απευθύνεται κυρίως σε εκείνους που νομίζουν ότι η δημιουργία ιστοσελίδων γίνεται παιχνιδάκι με όρισμένα έμπορικά προγράμματα, και έτσι ταλαιπωρούν τους ταξιδιώτες του κυβερνοχώρου με άχταρμάδες εικόνων και κειμένου, με χρώματα που δέν ταιριάζουν και κινούμενα γραφικά GIF που βγάζουν μάτια. Ο άρχαριος σχεδιαστής ιστοσελίδων έχει όπωσδήποτε ανάγκη από το βιβλίο αυτό.

Το τρίτο βιβλίο της σειράς, το βιβλίο με τίτλο *The Non-Designer's Type Book*, παρουσιάζει τις αρχές της καλής χρήσης των στοιχείων. Πρόκειται ουσιαστικά για μία επανέκδοση ενός παλαιότερου βιβλίου από την ίδια συγγραφέα, το οποίο έφερε τον τίτλο *Beyond "The Mac is not a Typewriter"*. Ο άπειρος αναγνώστης μαθαίνει από τις σελίδες αυτού του βιβλίου τί στοιχεία θα πρέπει να χρησιμοποιήσει και πώς θα πρέπει να τα χρησιμοποιήσει, για να επιτύχει την πιο αποτελεσματική μετάδοση του μηνύματος που περιέχεται στο έγγραφο ή στην ιστοσελίδα του.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι η Williams γνωρίζει ποιό είναι το άγνωστο κοινό της, γι' αυτό και χρησιμοποιεί γλώσσα απλή. Ωστόσο, πολλές φορές αφήνει το δασκαλιστικό ύφος να την κυριεύσει. Πολλοί βρίσκουν ότι αυτό ακριβώς το ύφος της Williams είναι πνευματώδες. Όμως το πολύ πνεύμα βλάπτει καταπάνται κουραστικό και μερικές φορές προσβλητικό για τον αναγνώστη.

\*  
\* \*  
\*

**R. D. Hersch, J. André και H. Brown (editors), *Electronic Publishing, Artistic Imaging, and Digital Typography*.** Proceedings of the 7th International Conference on Electronic Publishing (EP '98) that was held jointly with the 4th International Conference on Raster Imaging and Digital Typography (RIDT '98), St-Malo, France, March/April 1998. Springer (Springer Lecture Notes on Computer Science, no. 1375), Germany, 1998. Σελ. viii + 575. ISBN 3-540-64298-6. Τιμή 59 € (περίπου 20.000 δρχ.). Διατίθεται από βιβλιοπωλεία ξένων έπιστημονικών βιβλίων.

Πρόκειται για έναν τόμο με σαράντα τρεις συνεδριακές ανακοινώσεις που αναφέρονται σε οτιδήποτε σχετίζεται με την avant-garde της σύγχρονης ηλεκτρονικής τυπογραφίας· από τον σχεδιασμό ηλεκτρονικών εικόνων και την αυτόματη αναγνώριση χαρακτήρων έως τον σχεδιασμό, την αρχειοθέτηση και την ανάλυση ηλεκτρονικών κειμένων και βάσεων δεδομένων. Αξίζει να σημειώσουμε ότι στον τόμο αυτό συμμετέχει και ο Γιάννης Χαλαλάμπους με μία ανακοίνωση για το Ωμέγα και μία ανακοίνωση για την στοιχειοθεσία αραβικών κειμένων.

Με λίγα λόγια, πρόκειται για βιβλίο που απευθύνεται στον ειδικό. Οί έρευνητές τής σύγχρονης ηλεκτρονικής τυπογραφίας ίσως να βροῦν τόν τόμο χρήσιμο, ὅμως οί πιδ πολλοί θά ἦταν καλύτερα νά φυλάξουν τὰ χρήματά τους για κάποιο ἄλλο βιβλίο.

